

Розділ 4

ВИДАТНІ ПОСТАТІ УКРАЇНСЬКОЇ ПСИХОЛОГІЇ (наукові пошуки і відкриття)

УДК 159.99

О. В. Венцик

ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ І НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ Ю. ОХОРОВИЧА

Проаналізовано життєвий шлях і наукову діяльність Ю. Охоровича – українсько-польського науковця, доктора філософії, доцента психології і філософії природи, публіциста, винахідника, психотерапевта і основоположника парапсихології, діяльність якого охоплює другу половину ІХ ст. і початок ХХ ст. Закцентовано на основних досягненнях науковця у таких напрямках його діяльності, як психологія, фізіологія, медицина, та на співпраці з іншими науковцями того часу. В основі теоретичного дослідження використано біографічний метод.

Ключові слова: Ю. Охорович, психологія, парапсихологія, медицина, фізіологія, психотерапія, гіпноз, магнетизм.

Постановка проблеми. Вивчаючи історію психології, не можна зігнорувати постать Юліана Охоровича – доктора філософії, психолога, психотерапевта, зачинателя парапсихології, письменника, винахідника в галузі електроніки; українсько-польського науковця, дійсного члена різних Асоціацій психологів, зокрема Варшавської, Паризької, Берлінської, Лейпцигської, Британської тощо. На Міжнародному конгресі психологів у Парижі за ініціативи Ю. Охоровича створено Міжнародний інститут психологічних досліджень. Ю. Охорович був наділений талантом популяризатора, публіциста з різнобічними інтересами. Будучи динамічним та інтелектуально розвиненим, неодноразово дивував суспільство незвичайними відкриттями, гуртуючи, з одного боку, таких прихильників своєї діяльності, а з іншого, – непримирених суперників. Ю. Л. Охорович розробив власну теорію «ідеопластії» (фізіологічна реалізація думки), розвинув свої ідеї у межах медицини, зокрема використання гіпнозу для терапії.

Вивчав зв'язок психології з медициною, здійснював експерименти в рамках парапсихології тощо. Його дослідження актуальні сьогодні. Попри – без перебільшення – неабиякі здобутки в різних галузях науки, зокрема в психології, наукова творчість Ю. Л. Охоровича належно невивчена, несистематизована, а тому потребує аналізу й популяризації.

Стан дослідження. Наукову творчість Ю. Охоровича вивчали такі польські дослідники, як Р. Вайдович, Х. Токарова, Б. Прус, С. Фіта, В. Бобровська-Новак, Л. Гавор, Я. Краєвський та ін. Проте в контексті української психологічної науки згадка про загальні факти біографії та діяльності українсько-польського психолога є лише у працях П. Кралока, Ю. Симона, Г. Михальчишина.

З огляду на це **метою** статті є аналіз життєвого шляху та наукової діяльності Ю. Л. Охоровича, пошук детермінантів його наукової творчості.

Виклад основних положень. Ю. Л. Охорович народився 1850 року недалеко від Варшави, в м. Радзимін, у родині вчителів. Батько Юліана був інспектором у місцевому Інституті педагогічної освіти, померши молодим залишив тягар виховання свого п'ятирічного сина дружині Ядвізі (дочка відомого педагога у Варшаві). Юліан розпочав навчання у Варшавській гімназії для хлопчиків ім. Гр. Берга, але після завершення п'ятого класу 1864 року був змушений припинити навчання не зі своєї вини. В результаті урядових репресій його мати втратила роботу і була виселена з Варшави. Шостий та сьомий класи Юліан закінчив у гімназії в Любліні. Серед надзвичайно мислячих молодих людей товаришував з О. Свентоховським, О. Гловацьким (псевдонім Б. Прус), Г. Долінським, О. Яворовським, А. Суліговським. Між членами студентської групи вже тоді сформувалися взаємні симпатії та антипатії, які згодом виконали в їхньому житті велику роль. У червні 1866 року Ю. Охорович отримав диплом про завершення повного курсу навчання в гімназії. Дорога до самостійного, дорослого життя була відкрита [за: 1; 4; 8].

Ю. Охорович повернувся до Варшави 1866 року і одразу ж вступив на факультет філології та історії Варшавської школи, але через кілька місяців перевівся на фізико-математичний факультет. В його житті настав час інтенсивної інтелектуальної діяльності та пришвидшеного розвитку всіх його здібностей. Перший успіх (перше місце і срібну медаль) він отримав 1867 року в університетському конкурсі за роботу *«Про методи психологічних досліджень»*. Цей невеликий нарис відзначився тим, що містив думки про виключення психології з групи філософських наук, її було розглянуто як одну

з природничих наук. Це було щось нове і несподіване від 17-річного студента. Відразу після цього вийшли нові публікації, цього разу в галузі психології моралі: *«Любов, злочин, релігія і моральність»* і *«Про свободу волі»*. Ці три наукові праці молодий автор видав у серії під назвою *«Психологічні питання 19 століття»* [5].

1867 року Ю. Охорович приєднався до варшавського видання *«Тижневий огляд»* (*«Przegląd Tygodniowy»*), заснованого 1866 року А. Висліцьким. Там він публікував популярні статті психологічного, природничого та історичного характеру. У наступні роки разом із групою радикальної молоді, що публікувалися в цьому тижневику, Ю. Охорович став співзасновником, а незабаром одним із лідерів соціального і культурного руху, який змінив тогочасне суспільство, відкриваючи нову сторінку в історії культури. Йдеться про так званий позитивізм [2]. У 1868–1875 роках Ю. Охорович брав активну участь у знаменитій журналістській кампанії *«боротьби молоді преси зі старою»*. У період найбільшого розвитку молоді преси і кульмінації руху в 1871–1873 роках на вустах у всіх полемістів були два прізвища: О. Свентоховський та Ю. Охорович. Саме їх вважали лідерами руху, це були найяскравіші та найдинамічніші постаті. Хоча і не завжди погоджувались одне з одним. За словами Т. Хоїнського, відмінності між ними полягали в поглядах і методах роботи. О. Свентоховський обстоював вкрай радикальну позицію, був прискіпливим критиком, часто використовував наклеп, образу. Ю. Охорович, на противагу йому, був більш конструктивним, виступав з конкретною програмою реформ. Молодий вчений навіть у ситуаціях гострої полеміки вмів зберігати виваженість і поміркованість.

1872 року Ю. Охорович покинув *«Тижневий огляд»*, так збили й інші його колеги, які були незадоволені нещадністю й фанатизмом О. Свентоховського. Серед них були П. Хмельовський, В. Приборовський, М. Годлевський та Г. Сенкевич. Ця група молодих науковців обрала більш помірковану позицію та зосередила свою увагу навколо двотижневика *«Нива»* (*«Niwa»*), нещодавно створеного командою молодих публіцистів (*«охрیمовчиків»* – від імені засновника *«Ниви»* Ф. Охрیمовського). Видання мало більш науковий характер, ніж *«Тижневий огляд»*, друкувало, окрім популярних, ґрунтовні наукові дослідження. Ю. Охорович задав тон і в редакції виконував головну роль (хоча формально редактором був Ю. Схонман) [6].

У першому випуску він подав до друку свою працю *«Дух і мозок»*. У середині року ініціював у межах *«Ниви»* видавництво наукової серії *«Бібліотека позитивної філософії»*. З дозволу редакції взяв на себе управління цією серією, і як першу публікацію видав свою

працю «Вступ і загальний погляд на позитивну філософію». У літературі цього періоду вона мала першочергове значення, окреслювала теоретичні основи та програму філософії руху. В цьому напрямі Ю. Охорович виступав від імені молодих науковців проти ідеалістичної філософії, метафізики та месіанізму, пропагував принципи доктрин А. Конта, вибравши лише деякі тези, доповнюючи їх елементами філософії Дж. Мілля, Г. Спенсера та поглядами Я. Снядецького, якого вважав попередником позитивізму. На цій основі розробив власні ідеї про концепцію науки, роль філософії, теорії розвитку мислення та історії [10].

У квітні 1872 року Ю. Охорович прийняв співпрацю з тижневиком «Орієкун Домову». У березні 1873 року Ю. Охорович на черговій конференції виголосив власну наукову працю «Про виховання власного характеру». У жовтні того ж року він виступив із працею «Про істотні протиріччя, на яких ґрунтуються наші знання про Всесвіт». Ця робота отримала похвалу в пресі за доступний виклад дуже складної проблематики. З концепцій цих праць був створений «Народний університет» («Uniwersytet ludowy»).

У серії звітів, на прибуток Варшавського благодійного товариства, молодий науковець у січні 1872 року виголосив інноваційну на той час лекцію «Про розумову роботу по відношенню до роботи фізичної» [9], яка зумовила неабиякі ажіотажи і дискусію.

Спеціальністю Ю. Охоровича були статті і невеликі тези, які популяризували знання про природу. Ще 1870 року в «Тижневому огляді» він видав серію статей на тему дарвінізму («Новий прогрес у сфері зоології»), пізніше видав переклад і переробку роботи J. L. A. Quatrefage'a de Breau: «Ч. Дарвін і його попередники», поповнивши кагорту популяризаторів дарвінізму. У подальші роки вів у декількох журналах постійну рубрику «Роздуми про природу».

Ю. Охорович також пробував свої сили в літературі й поезії. Перші поетичні твори друкував, коли жив у Любліні, згодом – у «Орієкуні Домову», «Новинах», «Тижневику Великопольському» («Tygodniku Wielkopolskim») та інших, використовуючи псевдонім Ю. Мохорт (J. Mohort). На відміну від багатьох літературних творів, один із його віршів став маніфестом «Вперед!», який був написаний в душі позитивізму.

Ці численні заходи вплинули на продовження досліджень Ю. Охоровичем в університеті, який він закінчив 1872 року, після ліквідації Варшавської школи (1869 року). Він отримав ступінь кандидата природничих наук, захистивши дисертацію «Череп людини, його розміри у попередників і тих, що живуть сьогодні» [9].

Того ж року він поїхав за кордон, в Англію і Францію, а на початку 1873 року в Лейпцигському університеті розпочав вивчати філософію, природничі науки та психологію. Ю. Охорович повернувся до Варшави в середині 1874 року зі ступенем доктора філософії, який отримав на основі роботи *«Про умови свідомості. Фізіологічно-психологічне дослідження»* (*«Bedingungen des Bewusstwerdens. Eine Physiologisch – psychologische Studie»*).

Під час навчання в Лейпцигу він продовжував реалізувати журналістську діяльність у Варшаві, в пресі з'являлися його статті, а найцікавішими публікаціями були «Листи з Лейпцига про сучасну німецьку філософію», надруковані в п'яти номерах «Ниви», яку Ю. Охорович викупив у попереднього власника Дж. Босоцького і став її головним редактором. 1875 року він опублікував у «Ниві» дві статті: *«Позитивізм і негативізм»* і *«Романтики і реалісти»*.

Як зазначає В. Приборовський [за: 7, с. 7], 1875 роком завершується перший період життя Ю. Охоровича зі значними досягненнями в багатьох галузях творчості. В дуже юному віці він розпочав проявляти зацікавленість до науки, зокрема філософії, етики, психології, природознавства. У русі «інтелекту» виконував важливу роль, будучи «керівником і сонцем» позитивізму. Проте дорога до цих досягнень не була легкою. Окрім прихильників і друзів, він мав і противників, навіть ворогів. У пресі Ю. Охоровича часто атакували. З критикою його філософських робіт (частково виправданою) виступав професор Варшавського університету Г. Струв, який неохоче ставився до позитивістського руху, зокрема до Ю. Охоровича. Роботи філософського характеру гостро критикували Ф. Богацький в «Гижневому огляді» та Г. Голдберг – у «Варшавській бібліотеці» (*«Bibliotece Warszawskiej»*) 1873 року.

О. Свентоховський став найзатятішим критиком Ю. Охоровича одразу після виходу його групи з «Гижневого огляду». Постійним методом О. Свентоховського було те, що він критикував важливість і цінність усього, що було діяльністю конкурентів, застосовував такий спосіб і до Ю. Охоровича, а згодом і до Г. Сенкевича та інших. Підсумком подій цього періоду життя Ю. Охоровича є його публікація *«Зі щоденника психолога. Враження, коментарі та спостереження в період десяти років»* [10].

Цю працю висміяв О. Свентоховський як вияв манії величі автора, але нині вона є важливим джерелом інформації про Ю. Охоровича та час, коли він жив.

Наприкінці 1875 року Ю. Охорович виїхав до Львова, де його очікувало шість років роботи доцентом психології і філософії природи

[3], а згодом – декілька років, проведених у Парижі, де став знаменитим винахідником у сфері електроакустики, провів дослідження з гіпнозу і мав змогу вдосконалити психотерапевтичний метод.

Під час перебування в Парижі 1882–1891 років Ю. Охорович мав змогу ознайомитися з французькою психологією та ґрунтовно працювати над дослідженням гіпнозу, інтерпретованим як розділ психології. Це було головною метою його поїздки за кордон. Париж був центром подібних досліджень, і саме там гіпноз застосовували в медицині [6]. Завдяки дружній підтримці Ш. Ріше, фізіолога, професора медичного факультету університету Сорбонни, Ю. Охорович мав змогу брати участь у лекціях знаменитого професора Ж. Шарко про гіпноз, і, що більш важливо, – здійснювати власні експерименти в психіатричній клініці в Сальпетрієр, а згодом і в психіатричному відділі професора А. Войсіна місцевої лікарні. Ю. Охорович застосовував власну магнетично-гіпнотичну терапію [6, с. 198], яка відрізнялась від тієї, що використовувалась раніше.

У галузі теорії він не приєднався до жодної з двох конкурентних шкіл гіпнозу того часу: паризької школи Ж. Шарко і школи І. Бернхейма. Він розробив власну теорію, ґрунтуючись на своїх попередніх дослідженнях, – міркував, що основою гіпнотичних явищ не є ані патологія (як у Ж. Шарко), ані навіювання (як у І. Бернхейма). Гіпнозу зазнає мало людей, котрі особливо вразливі, в яких легко настає затьмарення свідомості (схильність до *моноідеїзму* – стан свідомості, в якому акцентується на одній доміантній ідеї), який, як правило, супроводжується органічними змінами в сфері рефлексів, кровообігу тощо [9]. Однак він відрізняв від гіпнозу так званий тваринний магнетизм (месмеризм). Цій застарілій доктрині 18 століття Ю. Охорович надав сучасної інтерпретації і спробував реабілітувати репутацію творця, віденського лікаря Ф. Месмера. Суть магнетизму, як уважав Ю. Охорович, полягає в індуктивному впливі одного організму на інший, за умови, що кожен живий організм формує навколо себе специфічне електромагнітне поле. Упродовж багатьох років він використовував магнетизм у практиці і трактував його як ефективний метод лікування, навіть ефективніший, ніж гіпноз. Двадцять років потому він опублікував на цю тему вичерпну статтю «*Месмеризм і гіпноз*» у класичному виданні «Словник фізіології» («*Dictionnaire de Physiologie*»), за яку був нагороджений Паризькою академією наук [7].

Працюючи в Парижі, Ю. Охорович постійно публікував свої праці, численні статті на актуальні теми у «Варшавському кур'єрі» («*Kurierze Warszawskim*»), писав популярно-наукові твори для «*Ateneum*».

У березні 1888 року у Варшаві Ю. Охорович виголосив доповідь «*Про магнетизм і гіпнотизм*». Як аналізує Ю. Краєвський [8, с. 9], виступ науковця був розкритикований багатьма представниками медицини. На певний час йому заборонили займатись практичною медициною. Але були й ті, які підтримували Ю. Охоровича і його методи. Його реформаторські ідеї стосовно медицини сприймали критично, проте він активно продовжував друкувати свої праці, виступати на конференціях і наголошував на тому, що потрібно змінювати методи в медицині, зокрема розглядати її у тісному зв'язку з психологією [12, с. 4], зазначав про важливу роль психотерапії, значення магнетизму та гіпнозу. Він використовував усі засоби: публікації, конференції, особисті дії, щоб популяризувати свої ідеї, 1891 року виступив на шостому з'їзді лікарів і природознавців у Кракові з доповіддю «*Про відношення психології до медицини*» [9]. Розуміння він не знайшов, але прогрес полягав у тому, що на з'їзді вперше було організовано психологічну секцію, чого Ю. Охорович вже давно домагався.

1892 року, після переїзду з Парижу до Варшави, він оголосив нову серію статей у «Варшавському кур'єрі» про вплив психіки на здоров'я «*Воля і здоров'я*», а в «Тижневику ілюстрованому» («*Tygodniku Ilustrowanym*») – обсягну і підтверджену дослідженнями статтю «*Почуття і хвороби*». Настав час, коли ті люди і видавництва, які критикували Ю. Охоровича і його методи, розпочали висловлювати ідеї, наближені до позицій Ю. Охоровича. 1894 року науковці та лікарі ухвалили спільне рішення щодо впровадження до терапії методів гіпнозу та сугестії. Суперечка про метод у медицині нарешті завершилася наприкінці 90-х років на основі статті видатного лікаря Е. Бернацького «*Характер і межі медичних знань*». За словами Я. Краєвського, Ю. Охорович написав до неї схвальну передмову [8, с. 11].

1892 року у науці активізувалися зацікавлення спиритизмом, телепатією, телекінезом. Ю. Охорович, як зазначили його колеги-науковці [за: 8], скептично ставився до практик спиритизму і трактував це як обман. Він зауважував, що спиритизм ніколи не практикував і сподівається, що й не буде. Але все ж таки Ю. Охорович загорівся бажанням дослідити цю таємничу галузь, не передчуваючи, як багато невдач чекає його на цьому шляху, якому він присвятить більше двадцяти років життя.

Ю. Охорович одразу застосував для цієї категорії явищ термін «*медіумізм*», щоб дистанціюватися від інтерпретації, яку цьому явищу надавали спиритисти. Незабаром у Варшаві в «Тижневику ілюстрованому» він опублікував серію статей «*Новий розділ явищ*». Це була перша доповідь із цього питання. Учений писав, що у таких явищах

немає нічого надприродного, а тільки нормальні фізіологічні процеси, що будуть зараховані до психофізичних явищ. Ю. Охорович у «Тижневику ілюстрованому» розмістив свою першу дуже цікаву гіпотезу, метою якої було пояснити описані явища. Водночас він посилався на розроблену ним ще 1884 року теорію «*ідеопластії*» (фізіологічна реалізація думки) [5, с. 71].

1896 р. під час короткого візиту до Парижу Ю. Охорович прочитав дві лекції в Товаристві фізіологічної психології на предмет психічного нав'ювання. Як зазначає В. Бобровська-Новак [5, с. 78–79], з того часу розпочався новий період наукової діяльності Ю. Охоровича. 1898–1899 років він став співредактором нового видання, в якому опублікував деякі з власних наукових доробків (під псевдонімом Ю. Мохорт), і близько 20 іншим надав передмову. Крім того, дослідник читав лекції, переклав і опублікував досягнення Г. Лебона «Психологія розвитку народів» та власну роботу «*Таємні знання в Єгипті*».

1899 року Ю. Охорович розлучився з дружиною М. Ліщинською, з якою прожив 11 років. Припускаємо, що ця подія суттєво вплинула на Ю. Охоровича, оскільки після розлучення він переїхав у Віслу. Та, незважаючи на все, Ю. Охорович продовжував працювати, і в квітні 1900 року був обраний президентом Літературного варшавського фонду після відставки Г. Сенкевича. Того року він брав участь у Міжнародному конгресі психологів у Парижі, де за його ініціативи був створений Міжнародний інститут психологічних досліджень. Цей факт із біографії Ю. Охоровича знаходимо в працях багатьох дослідників [1; 2; 4; 5; 7].

Працю «*Метод в етиці*» Ю. Охорович написав 1905 року на конкурс варшавського видання «Філософський погляд» («Przegląd Filozoficzny»), отримавши за неї перше місце і нагороду. 1906 року вчений був призначений секретарем Міжнародного інституту психології в Парижі і впродовж наступного року виконував водночас функцію керівника лабораторії психології.

Попри це, науковець зацікавився парапсихічними явищами та розпочав вивчати їх [11] 1908 року разом із медіумом С. Томчиковною. Результати своїх досліджень він описував у деталях, ілюстрував численними фотографіями і публікував у номерах паризького видання «Літопис психічних наук» («Annales des Science Psychiques») у період 1909–1914 років.

Після багатьох місяців кропіткої праці він зробив висновок, що у змозі відкрити новий вид випромінювання органічного. Дослідник назвав їх «жорсткі випромінювання» і «рентгенівські». Це відкриття

він представив 1909 року на дев'ятому з'їзді неврологів, психіатрів і психологів Польщі у Варшаві. Також Ю. Охорович представив свої праці [9] на дев'ятому з'їзді лікарів і природознавців Польщі в Кракові (це «Новий вид променів органічного походження» та «Генетичні елементи системи»).

1914 року він оселився у Варшаві. Так завершується двадцятирічний період життя Ю. Охоровича, більшу частину часу якого він присвятив парапсихології. В. Бобровська-Новак [5] стверджує, що він досліджував ці явища з неймовірним завзяттям і наполегливістю, незважаючи на думку польського наукового співтовариства, поставивши на карту масток, наукову кар'єру і своє добре ім'я, наражаючи себе на критику і презирство.

Він твердо вірив, що його дослідження оцінять у майбутньому, що випереджує в них свій час і що його ідеї переможуть. Підсумком досліджень Ю. Охоровича із парапсихології є публікація «Психічні явища».

Ю. Охорович знову розпочав займатись психотерапевтичною роботою та працював викладачем у середній школі, а також у Польській асоціації психологів, а 1915–1916 рр. виконував обов'язки віце-президента. На засіданнях товариства він робив презентації, брав участь у публічних виступах, прочитав низку лекцій з психології на тему «Психологія минулого, сьогодення і завтра» та «Про метафізику».

Однак стан його здоров'я постійно погіршувався. Вважаємо, що саме ці тривожні ознаки врешті-решт призвели до того, що він вирішив взятися за завдання, яке мало стати останнім у його житті, а саме: Ю. Охорович вирішив зібрати всі свої друковані праці, розкидані в журналах, згрупувати в тематичні цикли, сформулювати відповідні коментарі і підготувати до друку. Це було б 12 томів зібраних творів, як зазначає Я. Мекіна-Піндур [10].

Учений прагнув завершити загальний академічний підручник із психології, до якого перша частина «Психологія почуттів» була вже готова. Виконати ці завдання Ю. Охоровичу допомогала Я. Доманська. Упродовж декількох місяців 1915 року він підготував працю «Перші принципи психології», у березні 1916 року завершив перший том зібрання творів до серії «Психологія та медицина», а в листопаді того ж року – том другий. У березні 1917 року віддав до друку том «Психології – педагогіка – етика». Але цієї книги вже не побачив. У травні 1917 року Ю. Охорович помер у віці 67 років [4; 5; 6].

Підготовлені до друку матеріали, які були зібрані для наступних томів, розпорошились, зникли. Однак вціліли його листування, значна

кількість рукописів, зокрема «Щоденник», який він систематично вів із 1865 року, впродовж більше 50 років [10].

Висновок. Ю. Охорович був видатним науковцем, діяльність якого охоплює другу половину XIX ст. і початок XX ст. Він мав широкі інтереси: з молодого віку активно працював у галузі медицини, психології, парапсихології, філософії, етики, природознавства, техніки, літератури, об'єднав цікавість дослідника з синтетичним розумом філософа – розпочав із простих експериментів і поступово здійснював більш складні. Його відкриття, зокрема методи роботи в медицині і психології, випередили час, у якому він жив, тому часто дослідник натрапляв на критику та нерозуміння з боку інших науковців. Перший успіх ученого – робота «Про методи психологічних досліджень». Він публікував свої праці в таких виданнях, як «Гижневий огляд», «Нива», «Гижневик великопольський», «Варшавський кур'єр», «Словник фізіології», «Літопис психологічних наук», «Атенешт» тощо. Деякі публікації подавав під псевдонімом Ю. Мохорт.

Ступінь доктора філософії Ю. Охорович отримав на основі роботи «Про умови свідомості. Фізіологічно-психологічне дослідження». Був співзасновником, одним із лідерів позитивізму – соціального і культурного руху, який змінив тогочасне суспільство, відкриваючи нову сторінку в історії культури. На Міжнародному конгресі психологів у Парижі за ініціативи Ю. Охоровича створено Міжнародний інститут психологічних досліджень. Отож, внесок науковця в розвиток науки, зокрема психологічної, є значним, але потребує більш детального з'ясування.

Перспективи подальших досліджень полягають у ґрунтовному аналізі й систематизації внеску Ю. Охоровича у розвиток психологічної науки.

1. Кралюк П. М. Історія філософії України: підручник для студ. вищ. навч. закл. / П. М. Кралюк. – К.: КНТ, 2015. – 650 с.

2. Симон Ю. С. Передумови вітчизняної традиції філософської психології / Ю. С. Симон // Філософські та методологічні проблеми права. – 2012. – № 2. – С. 92–104.

3. Михальчишин Г. Юліан Охорович: життя та наукові пошуки першого викладача психології Львівського університету / Г. Михальчишин // Психологічні студії Львівського університету: збірник наукових праць. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – С. 73–82.

4. Мороз А. В. Научный вклад Ю. Л. Охоровича в психологию / А. В. Мороз, Е. С. Полташевская // Вопросы психологии. – 1991. – № 2. – С. 113–119.

5. Bobrowska-Nowak W. Julian Ochorowicz na drogach i bezdrożach psychologii / W. Bobrowska-Nowak // Kwartalnik historii nauki i techniki. – 1971. – № 1. – S. 67–85.
6. Cenciła T. Julian Ochorowicz / T. Cenciła // Kalendarz Cieszyński. – Cieszyn, 2001. – S. 222–224.
7. Choiński T.-J.pozytywizm warszawski i jego główni przedstawiciele / T.-J. Choiński // Nowy-Świat. – Warszawa, 1885. – 112 s.
8. Krajewski J. Julian Ochorowicz w historycznej panoramie Warszawy / J. Krajewski // Kwartalnik Historii Nauki i Techniki. – Warszawa, 1994. – № 1. – S. 3–19.
9. Lyskanowski M. Medycyna i lekarze dawnej Warszawy / M. Lyskanowski. – Warszawa, 1976. – S. 191–207.
10. Miękina-Pindur J. Diarystyczna transpozycja wrażeń w autobiografii Juliana Ochorowicza pt. «Z dziennika psychologa: wrażenia, uwagi i spostrzeżenia w ciągu dziesięciu lat spisane» / J. Miękina-Pindur // Konteksty Kultury. – Bielsko-Biała, 2011. – № 7. – S. 165–192.
11. Ochorowicz J. O znaczeniu mediumizmu dla psychologii / J. Ochorowicz // Przegląd Filozoficzny. – Warszawa, 1913. – T. 13. – № 1. – S. 256.
12. Ochorowicz J. Zastosowania psychologii / J. Ochorowicz // Ateneum. – Warszawa, 1879. – № 4. – S. 4.

Венчик О. В. Жизненный путь и научная деятельность Ю. Охоровича

Проаналізовано життєвий шлях і наукову діяльність Ю. Охоровича – українсько-польського ученого, доктора філософії, доцента психології та філософії природи, публіциста, винахідника, психотерапевта та основоположника парапсихології, діяльність якого охоплює другу половину ХІХ в. і початок ХХ в. Акцентовано увагу на основних досягненнях ученого в таких напрямках його роботи, як психологія, фізіологія, медицина, і на співпраці з іншими ученими того часу. В основі теоретичного дослідження використано біографічний метод.

Ключевые слова: Ю. Охорович, психологія, парапсихологія, медицина, фізіологія, психотерапія, гіпноз, магнетизм.

Ventsyk O. V. The life and scientific activity Y. Ohorovycha

The article analyzes the life and scientific activity Ohorovycha Y. – Ukrainian-Polish scientist, Ph. D., associate professor of psychology and philosophy of nature, journalist, inventor, therapist and pioneer of parapsychology, the inventor in the field of electronics; active member of various associations of psychologists, including Warsaw, Paris, Berlin, Leyptsyhskoho, British, whose activities in the second half of the nineteenth century and early twentieth century. The article note that Ohorovych Y. cofounded and the leaders of positivism – social and cultural movement that changed contemporary society, opening a new chapter in the history of culture; initiated the International Institute of Psychological

Research, developed his own theory of «ideoplastiyi» (physiological realization opinion). Notes that Ohorovych Y. published his scientific achievements in such publications as «Weekly Review», «Niva», «Weekly Wielkopolski», «Warsaw Courier», «Dictionary of Physiology», «Annals of Psychology», «Ateneum». Some publications submitted under the pseudonym J. Mohort. An important event in his biography is to obtain a Ph. D. degree based on the work «On the subject of consciousness. Physiologically-psychological research». Accented with attention to the major achievements of scientists in areas such as its work psychology, physiology, medicine and in collaboration with other scientists of the time. The main works of Y. Ohorovycha attribute «First Principles of Psychology», «Psychology and medicine», «Psychology – pedagogy – ethics», «Psychology of emotions», «Introduction and general view of the positive philosophy», «Methods of psychological research», «On the relation of psychology to medicine», «On the mental work in relation to the physical work», «Psychology of the past, today and tomorrow», «Psychological issues 19 century», «Diary of a psychologist». The basis of theoretical study biographical method used.

Key words: Y. Ohorovych, psychology, parapsychology, medicine, physiology, psychotherapy, hypnosis, magnetism.

Стаття надійшла 5 листопада 2015 р.